

Život mezi nebem a zemou

**Marián
Gavenda**

Život
medzi nebom
Marián a zemou
Gavenda

Život **medzi nebom** **a zemou**

Marián
Gavenda

TERÉZIA	AMBRIŠKOVÁ / 7
EVA	BACHLETOVÁ / 15
ZUZANA	BÖHMOVÁ / 23
ĽUBOMÍR	FELDEK / 31
EMÍLIA	HRABOVEC / 39
MÁRIA	JASENKOVÁ / 47
MÁRIA	JENDRUCHOVÁ / 55
KAROL	KÁLLAY / 63
DARINA	LAŠČIAKOVÁ / 71
HILDA	MICHALÍKOVÁ / 79
PETER	MIKULÁŠ / 87
DADO	NAGY / 95
PAVOL	RAJTÁR / 103
LÍVIA	ROVNÁ / 111
MIROSLAV	SANIGA / 119
JOZEF	TOMKO / 127
JURAJ	TÖRÖK / 135
BOŽIDARA	TURZONOVÁ / 143
MICHAL	ZDRAVECKÝ / 151

Text © Marián Gavenda

Photographs © author's archive, family guest's archives,
Martin Črep, Braňo Konečný

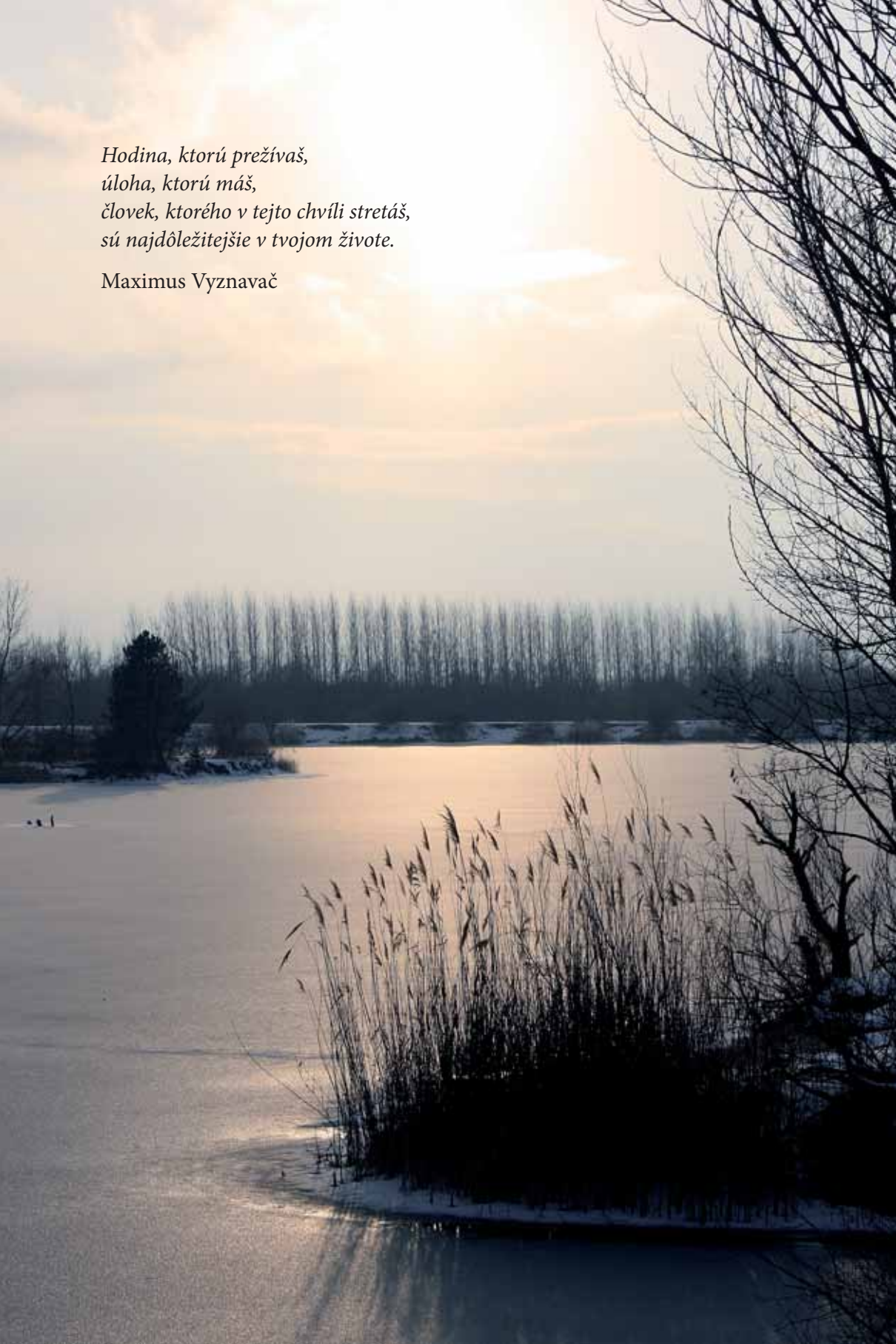
Slovak edition © Perfekt 2014

Ked' sa rodila relácia *Medzi nebom a zemou*, ktorá je jedna z najdlhdo-
bejších v televízii LUX, chceli sme vniesť do tohto náboženského média tro-
chu civilného sveta. Na obrazovke sa zjavili najrozmanitejšie osobnosti, kto-
rých ľudskou či tvorivou dominantou nebol duchovný život. Rozhovor
s nimi mal divákovi ukázať, že aj všetci títo muži a ženy, mladí i starí, laici
i klerici sa pohybujú niekde „medzi nebom a zemou“ a ich bežnú životnú
skúsenosť pretkáva aj duchovná dimenzia, ktorá má rozmanité podoby. Tie
môžu byť motiváciou, obohatením a osviežením pre všetkých.

V súčasnosti reláciu približujeme čitateľskej verejnosti prostredníctvom
vydania knihy rozhovorov v civilnom vydavateľstve. Z viac ako stotridsiatich
doterajších hostí sme vybrali devätnásť. Chceli sme ukázať, že duchovno sa
snúbi so svetskými záujmami, že náboženská dimenzia, jej témy, životné
otázky i odpovede patria k ľudskej prirodzenosti. Každý človek sa konf-
rontuje s touto témou. Kniha *Život medzi nebom a zemou* toto všetko pri-
rodzene zahŕňa.

Dúfam, že sa podarilo podať všetko s mierou. Cez pestré životné osudy
a názory jednotlivých osobností ponúknuť čitateľovi širokú paletu, z ktorej
si každý človek môže vybrať niečo, čím si príde na svoje.

Autor

*Hodina, ktorú prežívaš,
úloha, ktorú máš,
človek, ktorého v tejto chvíli stretáš,
sú najdôležitejšie v tvojom živote.*

Maximus Vyznavač

(*1954, Kavečany)

TERÉZIA MARGITA AMBRIŠKOVÁ

*Niekedy nastanú v živote
situácie, kedy človek musí
s dôverou skočiť do tmy*

Terézia Margita Ambrišková pochádza z osemnástich detí. Základnú školu ukončila v roku 1969 v Košiciach. Ako záujemkyňa o život v reholi uršulínok pracovala v Ústave sociálnej péče vo Žvikovci, v okrese Rokycany, v Čechách, kde mala na starosti rozmanité pomocné práce a absolvovala tam sanitársky kurz. V roku 1985 tajne zložila rehoľné sľuby. Krátko pôsobila mimo komunity vo Vysokých Tatrách, potom v Domove dôchodcov v Kostolnej pri Trenčíne. Vtedy si dorobila Strednú zdravotnícku školu. V rokoch 1994 až 2007 bola misionárkou v Senegale, kde viedla ošetrovňu. Po návrate do Európy pôsobila v komunite medzi Slovákmi v rumuskom meste Orada a v rokoch 2009 až 2011 opäť v Senegale. Momentálne je členkou rehoľnej komunity v Trnave.

Väčšinou si myslíme, že všetko sa deje len u nás na Slovensku, ale aj na tejto malej planéte sú veľmi rozmanité oblasti. Dnes by sme chceli vďaka sestre Margite Ambriškovej, uršulínky, trochu spoznať život v Senegale, kde prežila päťnásť rokov. Kadiaľ prechádzala tvoja životná cesta od narodenia po Senegal?

Bola dosť kľukatá, ťažká, hľadala som na nej Božie stopy, to, čo ktorá udalosť má pre mňa znamenať. Narodila som sa v Kavečanoch pri Košiciach, ma-

mička nás mala pätnásť a vzala si vdovca s tromi deťmi, tak nás bolo spolu osemnásť a ja som od detstva videla maminu úprimnú zbožnosť. Modlila sa rada, ja s ňou. Pomáhala som jej upratovať v kostole alebo ozdobovať ho kvetmi. Ťažko mi padlo, keď sa z nás v škole trochu vysmievali, že je nás toľko detí, že chodíme na náboženstvo. To boli práve tie ťažké roky, ale nejako som sa prehrýzla k roku 1968, a keď som skončila deviatu triedu základnej školy, dostala som sa do kontaktu so sestrami uršulínkami v Košiciach. Chodievala som k nim dva mesiace, povedali mi, že na Slovensku nemajú dovolené prijímať dorast, len v Čechách, takže ak mám záujem, môžem sa ísť k tým sestričkám pozrieť, čo som s radosťou prijala. V októbri som tam išla, akože na tri dni, a už som sa nevrátila domov. Mame som napísala, že zostávam, hoci otec stále vravieval, „ty si taká mamina sukňa, nepôjdeš ďaleko od mamy“. Pán mi dal silu, začala som postupne spoznávať sestry, ich život a od roku 1969 po rok 1971 mali už uršulínky dovolené prijímať do rehole aj na Slovensku. Tak som k nim oficiálne vstúpila. Keďže som bola ešte mladá, pomáhala som tam, kde bolo treba, to sa mi veľmi páčilo. Túžba ísť do misií pramenila už z detstva, práve z tých ťažších chvíľ. U mamy som videla odovzdanú vieru – keď nám niečo chýbalo, mama len povedala, „nevadí, Pán Boh sa postará, zajtra budeme mať“, čo sa aj obyčajne splnilo. To ma povzbudzovalo, mama bola skutočne žena živej viery a hlbokkej zbožnosti. Popri všetkých starostiach o rodinu viedla aj Oltárny spolok v kostole.

Kým prejdeme k Senegal, položím ešte jednu otázku: často si matky hovoria a veľmi často to počujem, že ledva zvládnu jedno dieťa, dve a, nedajbože, tri si nevedia ani predstaviť. Ako to zvládala tvoja mama, keď vás bolo osemnásť?

Mama pôvodne chcela ísť do kláštora, to som vedela. Boli to časy, keď sa nedalo, preto šla k trom deťom, ktoré zostali po smrti manželky môjmu otcovi. Bola to hlboko veriaca žena, mala nás veľmi rada, čo viedlo aj k tomu, že občas sme dostali, lebo sme trucovali. A čo všetko popritom ešte stíhala robiť! Trochu sme ju za to hrešili, prečo napríklad perie veci pre kostol. Či nie sú na to iní. Vtedy sa pralo v jednoduchej práčke a do potoka sme chodili prádlo pláchať. Samozrejme sme jej pomáhali, ale aj tak je to obdivuhodné, ako to dokázala. Najskôr som tomu nerozumela, ale na stole mala vždy Bibliu. Večer chodila spať neskoro, vstávala skoro, kedy našla čas na čítanie, neviem. Keď som sa mala narodiť ja, viedla eucharistický spolok a ja som

neskôr na fare objavila jej poznámky ku konferencii, dva mesiace pred mojím narodením.

Do neskoršieho života sa ti to asi všetko zišlo.

Keď som mala osobné problémy, s mamou som o nich nehovorila, ale ona to vycítila. Napríklad som jej povedala, že neodchádzam z rehole, ale idem na dišpenz do Tatier, ona to hneď pochopila a vliala mi úžasný pokoj, modlila sa za mňa a viem, že pre mňa to bol taký druhý Boží dotyk. Dal mi silu ísť k chudobným, po čom som vždy túžila. Niekedy nastanú v živote situácie, kedy človek musí s dôverou skočiť do tmy.

Aké boli začiatky, keď si sa zrazu ocitla v Senegale, čo všetko to pre teba znamenalo?

Keď mi z Ríma odpovedali, že môžem ísť, skoro som skákala od radosti, že sa mi konečne splní sen, ktorý som mala už od detstva. Málo som o ňom hovorila, ale živo po ňom túžila. Zážitky boli úžasné, hoci najprv som mala problémy s vízom, cestou na letisko bola zabarikádovaná cesta, do poslednej chvíle som cítila neistotu. Prvýkrát som videla obrovské letisko a veľa čiernych tvárí, ale veľmi dobre som sa medzi nimi cítila, nemala som zábrany. V Senegale sme boli medzinárodná komunita, päť sestier. Živo si pamätám, že sme prišli v noci a napriek tomu bolo v uliciach plno ľudí, tak si hovorím, kedy je tu deň a kedy noc? Práve končilo obdobie horúčav a vtedy sú ľudia väčšinou vonku. Začiatok bol pre mňa trochu tvrdý, lebo som počítala s tým, že pôjdem do zdravotníctva, pracovať v ošetrovni, ale práve vypadla sestra,

ktorá viedla katechézu, tak som prvý rok vypomáhala v katechéze. Musela som sa prehrýzať aj cez jazyk, aby som tú prácu mohla robiť. Jeden deň v týždni som chodila do dispenzára. To je sedemnášť kilometrov od Dakaru, kde mali naše sestry centrum pre dievčatá, ktoré nechodili do školy. Tam ich učili šiť, variť a venovali sa s nimi katechéze. Všetko sa obrátilo a napokon som celých štrnásť rokov pracovala v ošetrovni. Bolo to zaujímavé, ale aj dosť náročné.

Odchod zo Slovenska si nazvala ako skok do tmy. Mystici často hovoria o „temnej noci“ a mnohí si myslia, že je to niečo pochmúrne. Ty však hovoríš, že si sa v Senegale cítila ako vo svojej koži. Ako sa spájajú tieto dve veci?

Možno mi zostala spomienka na mamu, že človek nikdy nie je sám a to som aj ja v živote pochopila. Už predtým som si prešla rôznymi ťažkosťami, ktoré ma však napokon vždy vyviedli k svetlu. Najmä v Tatrách. Pracovala som tam ako servírka, mala som pomerne veľa času, chodievala som na túry a v horách som zažila ešte väčší Boží dotyk. Neraz som išla na túru sama, ale nikdy som nebola v skutočnosti sama. Bolo to podobné aj vtedy, keď som prišla do Senegalu. V duchu som tých ľudí objala, povedala si, teraz sú toto moji bratia a moje sestry. Bola som k nim pozorná a oni boli pozorní ku mne. Boli boli veľmi radi, keď som sa na nich usmiala, alebo keď som ich pozdravila v ich reči a spýtala sa, „ako sa máš?“. Vtedy boli v siedmom nebi. Mala som tam taký zvláštny zážitok. Išli sme po ulici a vstúpili sme do jedného obchodu, chceli sme obzrieť, čo v ňom majú. Predavač nám ponúkal tašky. Rozprávali sme sa s ním, boli sme tam dve rehoľné sestry, a on nám potom tie tašky daroval. Ľudia sú tam bezprostrední. Keď ty máš zá-

ujem o nich, berieš ich za svojich, oni majú záujem o teba a vedia ťa obdarovať aj z ničoho. V jednej malej osade, asi sto kilometrov od Dakaru, som zažila pocit, akoby sme boli s tými ľuďmi jedna rodina. Nemali sme dostatok vody, nemali sme iné základné veci, ale tí ľudia boli schopní. Omša bývala ráno o pol siedmej, o pol ôsmej k nám prichádzalo s veľkými nádobami na hlavách asi osem žien. Tam bola vzácna každá kvapka. Keď som prechádzala cez polia, ľudia mi vždy niečo dali, raz arašidy, raz lesné ovocie, žup-šup – to je niečo ako naše drienky. Robili to aj malí chlapci. Nazberal si pre seba, ale potom zrazu, „tu máš sestrička“.

V meste je to inak. Kto má peniaze, môže si kúpiť prakticky všetko, ako u nás v Európe. Iný nemá nič. V dedinkách si v období dažďov niečo dopostujú, vďaka tomu prežijú. Africký kus-kus, niečo ako proso, to je ich základný pokrm. Vyrobia múku a z nej pripraví kus-kus, ku ktorému podávajú omáčky. Pestujú arašidy a rôzne druhy zeleniny. Sú dedinky, kde sa urodia aj zemiaky. Tam, kde sme boli my, bolo veľmi sucho, a keď nenapršalo, museli sadiť znovu.

Stále hovoríš o práci. Mnohí naši ľudia, najmä tí, ktorí majú viac peňazí a mali by prispieť na misie, zvyknú hovoriť, veď keby tam tí ľudia pracovali, aj oni by sa mohli mať lepšie. Ako je to skutočne s ich postojom k práci?

Prácu je tam ťažko nájsť, ale hľadajú ju. Keď bolo obdobie dažďov, videla som, že mladí ľudia a muži zostali doma a tvrdo pracovali na poli s veľmi primitívnymi nástrojmi. Keď nemali čo robiť v dedine, premiestňovali sa do miest, najmä do Dakaru, kam išli so svojím koňom a s vozom, aby mohli robiť povozníkov, pomáhať ľuďom niečo prepraviť. Starat' sa v hlavnom meste o koňa, to bolo veľmi ťažké. Takže život tam bol veľmi tvrdý, ale ľudia boli neustále spokojní, šťastní a aj z ničoty vedeli človeka obdarovať, to bolo úžasné. Všetko brali z Božích rúk, ako to prichádzalo.

Takýto postoj majú vďaka kresťanstvu alebo už ho majú zakorenený v sebe?

Medzi ich základné hodnoty patrí „teranga“, prijímanie všetkého, a tej sa držia, alebo zachovanie pokoja. Obdivovala som ich, keď ich jeden rok prevapili kobyľky, ktoré im zožrali celú úrodu. Keď aj prišli na ošetrovňu, oni to brali tak, že Pán Boh to dovolil. Hoci im nezostalo nič. Samozrejme, že sa nájdu výnimky. Hovorili nám, že keď sa zotmie, nemáme chodiť von, lebo tam žijú rôzne skupiny.

Zábery z misijných ošetrovní bývajú dosť drsné, ťažké poranenia, primitívne podmienky. Nerobilo ti problém ľuďom, takmer zomierajúcim, pomôcť s vašími obmedzenými možnosťami?

Mala som rada tú prácu. Splnilo sa mi, po čom som od detstva túžila. Predtým som pracovala pri zomierajúcich v Kostolnej. Nevieť, či som mala nejaký dar, cit, ale čosi ma priťahovalo do izieb, kde ľudia zomierali. Bola som rada, že im môžem pomôcť prejsť z tohto sveta na druhý breh života. V Senegale nebolo až tak veľa zomierajúcich, ale každé ráno už čakalo pred ošetrovnou dvesto-tristo chorých. Prichádzali už o štvrtej-piatej ráno, aby sa dostali čo najskôr na rad. Keď som okolo pol ôsmej počula nejaký krik, už som vedela, čo to znamená, niekto zomrel. Prvé, čo bolo, keď som okolo ôsmej prišla, bolo skonštatovať úmrtie a poslať správu lekárovi. Ľudia tam veľmi plačú, keď niekto zomrie.

Časté sú tam aj popáleniny. Raz jeden chlapec, asi sedemnásťročný, prišiel s odfatým prstom a povedal, „sestrička, stačí, keď mi to zarovnáš“. Poslala som ho do nemocnice, život mal pred sebou, a k tomu hral na hudobnom nástroji. Po roku som ho stretla, v nemocnici nebol, ale išiel za nejakým ľudovým liečiteľom, prst mal zarovnaný, ale zahojený, a mohol aj hrať. Skúsenosti som tam mala ozaj rôzne, bolo treba pomáhať pri pôrodoch. Raz jeden chlapec spadol zo stromu a roztrhol si stehno, bolo to treba zašiť a chcela som ho poslať do nemocnice. Mala som však domorodého pomocníka, vychodil tri ľudové triedy, bol to otec rodiny, ktorý mi povedal, „sestrička, tu musíš ľuďom pomáhať, nie ich posielat do nemocnice, na to nemajú peniaze“. Tak som to chlapcovi zašila, ako som vedela.

Bola si sama na dvesto-tristo chorých denne?

Ako zodpovedná zdravotná sestra som bola sama, ale mala som pomocný personál. Na jednej ošetrovni som mala desať pomocníkov, tá mala pomerne dobré vybavenie. Bolo tam aj laboratórium, aj oddelenie pre chorých na HIV. Mali sme tam materské poradne, jedno obdobie sme robili aj konzultácie pre prostitútky, tak sme pomohli aj im. Modlila som sa za ne, aj lieky sme im dali. Lekár bol len pre postihnutých HIV. Keď už boli medzi chorými prípady, že sme ich museli poslať do nemocnice, snažili sme sa im trochu prispieť na cestu.

Aký tam bol vzťah k deťom a celkove rodinný život?

Rodina je v Senegale na prvom mieste. Tam mamičky prijímajú deti ako Boží dar a je to pre nich bohatstvo. Otcovia však musia ísť väčšinou za prácou ďaleko. V tej dedinke, v ktorej sme boli v roku 1980, bola taká suchota, že skoro všetky rodiny odchádzali do východného Senegalu, kde obdobie dažďov trvá šesť mesiacov. Tam pestovali banány a odtiaľ pomáhali svojej rodnej dedinke tak, ako vedeli.

Ako domorodci pozerajú na to, keď z krajín, ktoré sa nazývajú kresťanské, ako je Amerika, ale aj Európa, prichádzajú lacné riešenia, ako sú sterilizácia žien, antikoncepcia, ktorými chcú riešiť ich sociálne problémy?

Moja osobná skúsenosť s mojimi zamestnancami bola – mala som tam dvoch mužov –, že keď dostali akože „darček“ a patrilo k nemu aj prezervatív, trochu sa urazili a zasmiali, „sestrička, načo mi to bude?“. Tak to bolo u nás, ale boli organizácie, ktoré tomu robili veľkú propagandu, chceli limitovať počet detí. Tam je problémom mať prostriedky na to, aby dali rodičia deti do školy. Keď ich nemajú, dajú ich do štátnej, ale to je slabé. Základné aj učňovské školy musia z čohosi fungovať.

Pomoc prichádzala aj zo Slovenska. Buď sme kúpili lieky, alebo sme pomohli deťom ísť do školy, zaplatili sme nemocnicu, niekedy potrebovali pomoc aj naši zamestnanci. Boli tam francúzske sestričky, ktoré pomáhali deťom tak, že zozbierali tie, ktoré zostávali doma a pásli kozy, a v našich objektoch ich učili šiť. Hocikde na ulici bolo vidieť malú búdku, bol tam šijací stroj, ľudia si rozprestrelí látky, strihali a šili, väčšinou to robili muži. Teraz už je ľahšie dostať sa do školy, lebo častejšie sú v rodinách otcovia alebo mladí ľudia, ktorí sa dostali do Európy, do Francúzska, do Španielska, tak ostatným členom rodiny pomáhajú.

Keď prechádzaš ulicami Bratislavy alebo Trnavy, myslíš si, že sú v Afrike ľudia šťastnejší ako u nás? V podstate nejde o bohatstvo, ale či je človek šťastný, to jej jeho najhlbšia túžba.

Keď som sa vrátila zo Senegalu na Slovensko, strašne mi chýbal život v uliciach. Prechádzala som Bratislavou a obzerala sa, kde sú tí ľudia? Všetko bolo akoby mŕtve, chýbal mi na tvárach úsmev, pokoj. Je pravda, že som prišla v decembri, aj sa skoro stmievalo, na čo som medzitým aj zabudla, že sa môže tak skoro stmievať. To však nie je vec zemepisná. Veď kedysi sa aj na našej dedine všetci poznali, boli sme ako jedna rodina, pomáhali sme si, s kamarátkami sme sa niekedy spolu učili a teraz sa ľudia uzatvárajú. Za tých pätnásť rokov, čo som bola preč, môžem povedať, že sa veľa z tých našich hodnôt vytratilo.

Keď človek prejde nejakou krízou, obyčajne začne starnúť, ale ty si mala opačný zlom, akoby sa ti spustil proces mladnutia. Vysvetľuje to aj medicína – keď sa človek nájde vo svojom povolaní, je odolnejší, radostný, pokojný. O čo sa môžeš z tejto skúsenosti podeliť?

Treba prijať aj ťažkosti a zmieriť sa s nimi. Myslím si, že tomu môžem ďakovať za dar viery, v kríze som si prešla akoby druhým obrátením. Odvtedy som si bola vedomá, že nikdy nie som sama. Človek sa musí najprv zmieriť sám so sebou, prijať seba samého. Poznám aj mnohých neveriacich a sú takí fajn, pokojní, asi majú svedomie so svojím Stvoriteľom vyrovnané. A veriaci? Akonáhle sa obrátia k Bohu a zachovávajú jeho prikázania, nadobudnú pokoj. No sme pohodlní a asi máme málo otvorené oči pre jeho stopy, ktoré sú všade okolo nás. Stretáme ľudí a prejdeme popri nich často bezmyšlienkovite, bez toho, aby sme ich pozdravili. Mali by sme mať väčší záujem o druhých, aby sa nevytratila z nášho Slovenska srdečnosť. Keď som bola v Rumunsku, tú srdečnosť medzi Slovákmí som tam zažila. Sú veľmi súdržní a Vianoce, Veľkú noc slávia spoločne, bolo to veľmi krásne. Uchovali tradície, ktoré ich obohacujú, oživujú.

Odvysielané 21. 2. 2013

(*1969, Bratislava)

EVA BACHLETOVÁ

*Keď sa človek niečím
vnútorne zaoberá, prejaví
sa to aj v literárnej sfére*

V rokoch 1987 – 1991 študovala žurnalistiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde pôsobí aj v súčasnosti. V rokoch 2000 až 2005 pracovala ako tajomníčka pre mediálnu komunikáciu na Generálnom biskupskom úrade Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania (ECAV) na Slovensku. Po básnických začiatkoch v rozhlase, v novinách a v časopisoch knižne debutovala poetickým denníkom *Striptíz mojich pocitov* (1993), po ktorom vydala knihu humoristických poviedok pre mládež *Štyri roky so slimákom* (1994), a v roku 2012 jej vyšla knižka duchovných esejí *Riadky bytia*. Na Katedre žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave vedie mediálne ateliéry zamerané na internet, prednáša z oblasti teórie rozhlasových žánrov, vedie kurz Heuristika a predmet Filozofia tvorivého písania. Je spoluautorka libreta k pôvodnej slovenskej duchovnej opere *Kristov dotyk*, ktorá mala premiéru v máji 2007 v Bratislave.

Eva Bachletová je spisovateľka, poetka, publicistka, vysokoškolská pedagogička. Je to však aj moja bývalá kolegyňa z veľmi rušného obdobia v dejinách katolíckej aj evanjelickej cirkvi na Slovensku. Ako s odstupom času pozeráš na toto obdobie?

Myslím, že sa poznáme od roku 2000, keď som začala pôsobiť ako tlačová tajomníčka na Generálnom biskupskom úrade ECAV na Slovensku. Spomínam si na to ako na veľmi podnetné obdobie, ktoré bolo dôležité pre ďalší profil môjho života. V tom čase som bola mladšia, mala som dostatok síl a bola som novým podnetom veľmi otvorená. To, že som odišla z akademického prostredia pracovať do evanjelickej cirkvi, som chápala ako moje osobné poslanie, ako niečo, čo musím urobiť.

Doteraz si vymieňame vianočné a veľkonočné pozdravy s biskupom Júliusom Filom, vtedajším generálnym biskupom ECAV na Slovensku, a teda aj tvojím šéfom. Vždy na pozdrav pripíšem: P. S. Spomínam na zlaté časy ekumény. Na čo on obyčajne odpíše: P. S. Aj ja spomínam.

Myslím si, že v tom čase sa aj v rámci ekumény na Slovensku veľa urobilo, a to aj vďaka bývalému generálnemu biskupovi Filovi, ale aj vďaka vašim cirkevným predstaviteľom a celkovej atmosfére dobrej spolu-

práce. Bolo to naozaj veľmi živé. Urobili sa dôležité kroky. Žiaľ, v poslednom období je akýsi útlm, ekuména je menej v pozornosti, i keď na regionálnej úrovni sa uskutočňujú spoločné podujatia.

Ako vnímaš vzťahy medzi katolíkmi a evanjelikmi na Slovensku? V našich dejinách to bola osobitná kapitola, na zmiešaných územiach byť evanjelikom znamenalo byť proti katolíkom a naopak. V časoch, keď sme boli hovorcami, som videl, že sa to výrazne mení k lepšiemu. Ako tento vývoj chápania jednej cirkvi druhou podľa teba pokračuje?

Myslím si, že tieto problémy ustúpili, lebo prišli ťažké časy, kríza, problémy s nezamestnanosťou. Ľudia už neriešia takéto záležitosti. Pre mňa samotnú pôsobenie v cirkvi znamenalo, že som sa spoznala s množstvom úžasných ľudí, či už z katolíckej cirkvi, alebo z menšinových protestantských cirkví